

Yttrande

Datum
2018-08-22
Ert datum
2018-06-27

Vårt dnr
076/2018-4.1.1.
Ert dnr
4.6.18-09890/2018

Sidnr
1(2)

Jordbruksverket
Enheten för CITES, foder och djurprodukter
Att: Kersti Andersson
551 82 Jönköping

Ansökan om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade sojabönan DP305423 x MON87708 x MON89788 (EFSA-GMO-NL-2018-148)**Yttrande**

Baserat på det underlag nämnden tagit del av bedömer vi att livsmedel och foder från sojabönan DP305423 x MON87708 x MON89788 inte innebär någon ökad risk för hälsa eller miljö jämfört med konventionell sojaböna. Märkningslagstiftningen ger den som av andra skäl vill undvika den genetiskt modifierade sojabönan möjlighet att göra det.

Bakgrund

Företaget Pioneer Hi-Bred International har ansökt om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade sojabönan DP305423 x MON87708 x MON89788. Ansökan omfattar import och bearbetning och användning som livsmedel och foder.

Den modifierade sojabönan innehåller samma sorts fettsyror i fröoljan som konventionell sojaböna men i andra proportioner. Den har också tillförts gener som ger tolerans mot herbicider baserade på glyfosat, dikamba och mot ALS-inhiberande herbicider. Den sistnämnda genen har använts som selektionsmarkör vid själva modifieringen och uttrycks för lågt för att kunna användas i fält

Fett som innehåller fleromättade fettsyror härsknar (oxiderar) lätt, vilket begränsar hållbarheten. För att få fram stabilare fetter som är mindre benägna att härskna, härddas oljan. Vid partiell härdning bildas bland annat transfetter som kan påverka hälsan negativt. En hårt härdad olja antar fast form vid rumstemperatur, vilket är anledningen till att härdad konventionell sojaolja är olämplig vid de flesta industriella tillämpningarna.

Fröoljan i den modifierade sojabönan innehåller högre halter av den enkelomättade oljesyran och lägre halter av de fleromättade fettsyrorna linolsyra och linolensyra. Det gör oljan mycket stabil och flytande vid rumstemperatur.

Etisk bedömning

Nämnden ser ingen anledning att anta att sojabönan DP305423 x MON87708 x MON89788 avviker från konventionell sojaböna på ett sådant sätt att den utgör en risk för hälsa eller miljö.

Ansökan omfattar inte odling, men en möjlig spridningsväg skulle kunna vara via spill av bönor vid till exempel transport. Den domesticerade bönan är dock beroende av människan och överlever normalt inte vintern i Europa. Sojaböna saknar

vilda släktingar i Europa. De tillförda generna torde inte öka sojabönans förmåga att etablera sig som en vild population.

Sojaböna är till största delen självpollinerande och sojabönsodlingarna inom EU är få. Det är därför inte troligt att spill ger upphov till plantor som sprider sitt pollen till odlingar med konventionell sojaböna. I lagstiftningen ställs dessutom krav på övervakning av oförutsedda händelser, inklusive övervakning av spillplantor i samband med import.

Den EU-gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftningen ger varje individ en valmöjlighet. Den som så önskar kan välja att inte köpa produkter som består av, innehåller eller är framställda från den aktuella sojabönan, medan den som så önskar kan göra det.

Beslut i detta ärende har efter föredragning av kanslichefen Marie Nyman fattats av ledamöterna Birgitta Eilemar, Stefan Johansson, Marianne Pettersson, Johan Hultberg, Emma Nohrén (skiljaktig, se bilaga 1), Jens Holm (skiljaktig, se bilaga 1), Lars Tysklind, Lars-Axel Nordell, Lotta Rydhmer, Jens Sundström, Tina D'Hertefeldt (särskilt yttrande, se bilaga 2), Maria Björkman och Lars Ährlund-Richter samt tjänstgörande ersättaren Daniel Bäckström. Vid ärendets slutliga handläggning utan att delta i avgörandet deltog även ersättarna Mariette Andersson och Gunnar Johanson samt kanslisekreteraren Birgit Postol.

Birgitta Eilemar

Marie Nyman

Ledamöterna Emma Nohrén (MP) och Jens Holm (V) är skiljaktiga och anför följande:

Vi reserverar oss mot nämndens beslut att tillstyrka marknadsgodkännande för användande av den genetiskt modifierade sojabönan (bestående av DP305423, MON87708, MON89788), ansökt av företaget Pioneer Hi-Bred. Sojabönan kommer att kunna användas med bekämpningsmedlen glyfosat, dikamba och andra herbicider. Vi ser inte det samhällsmässiga eller ekologiska mervärdet att tillåta grödor som bygger på storskalig användning av dessa herbicider. De här bekämpningsmedlen är mycket potenta. Exempelvis övervägs förbud mot glyfosat på EU-nivå. Att anpassa grödor så att de i princip är designade för fortsatt användning av dessa bekämpningsmedel är fel.

För Pioneer kan den ekonomiska vinningen bli stor i att använda GM-grödor med tillhörande insatsmedel på marknaden, men vi ser ingen samhälls- eller ekologisk nytta i att tillstyrka förslaget.

Ledamoten Tina D'Hertefeldt anför särskilt yttrande

Tolerans mot flera herbicider i sojabönan är en metod för att fördröja uppkomsten av resistens hos ogräs. Det är olyckligt att tolerans mot Dicamba används här, eftersom det finns uppgifter om att denna herbicid är förhållandevis rörlig och därför har skadat grödor i närliggande fält (https://ipm.missouri.edu/IPCM/2017/10/final_report_dicamba_injured_soybean/).

I samband med ansökan att importera denna gröda borde förhållningsregler sättas upp om Integrated Pest Management och hållbar odling. En regel bör vara att en längre växtföljd skall ingå, som ett kompletterande sätt att motverka uppkomsten av resistens mot herbiciderna i sojabönan.